

Терапевтичний потенціал дитячої казки в міжкультурному середовищі

The Therapeutic Potential of Children's Fairy Tales in an Intercultural Context

Людмила Юлдашева ¹, Анжеліка Досенко ²

Liudmyla Yuldasheva, Anzhelika Dosenko

¹ *Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University*

18/2 Bulvarno-Kudriavska, 04053, Kyiv, Ukraine

² *V. I. Vernadsky Taurida National University*

33 John McCain Street, 01042, Kyiv, Ukraine

DOI: [10.22178/pos.132-1](https://doi.org/10.22178/pos.132-1)

LCC Subject Category: PE1001-1693

Received 26.06.2026

Accepted 25.07.2026

Published online 31.07.2026

Corresponding Author:

Liudmyla Yuldasheva

© 2026 The Authors. This article is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

License

Анотація. У статті досліджено терапевтичний потенціал дитячої казки в міжкультурному середовищі крізь призму сучасних культурно-освітніх практик роботи з українськими дітьми, які тимчасово проживають за межами України. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку гуманітарних підходів, що поєднують підтримку творчого самовираження, збереження української мовно-культурної ідентичності та розвиток міжкультурної комунікації в умовах вимушеного переміщення. Казкотерапію розглянуто як міждисциплінарну наративну практику, що інтегрує психологічний, педагогічний, культурологічний і літературознавчий підходи та виходить за межі традиційного використання казки як засобу психологічної підтримки. Метою статті є теоретичне обґрунтування й опис мультимодальної моделі казкотерапії в міжкультурній роботі з українськими дітьми на основі реалізації міжнародного творчо-освітнього проєкту в Австрії. Емпіричну основу дослідження становили матеріали проєкту «Intercultural Fairy Tale Therapy Project for Youth from Ukraine and Austria», реалізованого у Відні в межах грантової програми Culture Moves Europe, що фінансується Європейським Союзом та реалізується Goethe-Institut, а також авторські казки, ілюстрації, переклади, театральна адаптація, матеріали творчих занять. У роботі використано описовий, наративний, інтерпретаційний і культурологічний методи, аналіз творчих продуктів, педагогічне спостереження, кейс-стаді. Під час дослідження обґрунтовано мультимодальну модель казкотерапії, що поєднує вербально-наративний, візуально-образний, комунікативно-рефлексивний, перекладацько-міжкультурний і перформативний компоненти. Практичне значення роботи визначається можливістю застосування запропонованої моделі в діяльності закладів освіти, культурних центрів, бібліотек, громадських організацій і міжнародних проєктів. Результати дослідження засвідчили потенціал мультимодальної казкотерапії як засобу творчого самовираження, підтримання української мовно-культурної ідентичності та розвитку міжкультурного діалогу.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок є міждисциплінарне дослідження корпусу авторських дитячих казок, створених у межах проєкту, з урахуванням лінгвістичних, наратологічних, психолінгвістичних і культурологічних аспектів, а

також подальша верифікація мультимодальної моделі казкотерапії в міжнародній культурно-освітній практиці та аналіз специфіки її функціонування в різних соціокультурних умовах.

Ключові слова: казкотерапія; казковий наратив; культурна адаптація; мультимодальність; дитяча творчість; міжкультурна комунікація.

Abstract. This article explores the therapeutic potential of children's fairy tales in an intercultural context, viewed through the lens of contemporary cultural and educational practices in working with Ukrainian children temporarily residing outside Ukraine. The relevance of this research stems from the need to identify humanitarian approaches that combine support for creative self-expression, the preservation of Ukrainian linguistic and cultural identity, and the development of intercultural communication in the context of forced displacement. Fairy-tale therapy is considered an interdisciplinary narrative practice that integrates psychological, pedagogical, cultural studies and literary approaches, and goes beyond the traditional use of fairy tales as a means of psychological support. This article aims to provide a theoretical justification and description of a multimodal model of fairy-tale therapy in intercultural work with Ukrainian children, based on the implementation of an international creative and educational project in Austria. The empirical basis of the study consisted of materials from the 'Intercultural Fairy Tale Therapy Project for Youth from Ukraine and Austria', implemented in Vienna as part of the Culture Moves Europe grant programme, funded by the European Union and implemented by the Goethe-Institut, as well as original fairy tales, illustrations, translations, a theatrical adaptation and materials from creative workshops. The study utilised descriptive, narrative, interpretative and cultural studies methods, analysis of creative outputs, pedagogical observation and case studies. The study substantiates a multimodal model of fairy-tale therapy that combines verbal-narrative, visual-imagery, communicative-reflective, translation-intercultural and performative components. The practical significance of this work lies in the potential to apply the proposed model in the activities of educational institutions, cultural centres, libraries, non-governmental organisations, and international projects. The research findings demonstrated the potential of multimodal fairy-tale therapy as a means of creative self-expression, preserving Ukrainian linguistic and cultural identity, and developing intercultural dialogue.

A promising direction for further research is an interdisciplinary study of the corpus of original children's fairy tales created as part of the project, taking into account linguistic, narratological, psycholinguistic and cultural aspects, as well as the further validation of the multimodal fairy-tale therapy model in international cultural and educational practice and an analysis of how it functions in different sociocultural contexts.

Keywords: fairy-tale therapy; fairy-tale narrative; cultural adaptation; multimodality; children's creativity; intercultural communication.

ВСТУП

Сучасний світ дедалі частіше стикається з кризовими явищами, що змінюють звичний спосіб життя дітей і підлітків. Воєнні конфлікти, вимушене переміщення, міграційні процеси, соціальна нестабільність, розрив установлених соціальних зв'язків, адаптація до ново-

го культурного простору стають чинниками, які істотно впливають на формування особистості дитини. У таких умовах особливого значення набуває створення культурно-освітнього середовища, здатного зберігати відчуття належності до власної культури, підтримувати мовну ідентичність, сприяти творчому самовираженню та формуванню

позитивного досвіду взаємодії з новим соціальним оточенням.

Дитина не завжди може говорити про власні переживання. Складний життєвий досвід часто існує як окремі емоційні образи, асоціації, спогади або символи. У контексті цього особливої актуальності набувають наративні практики, які дають можливість осмислювати пережите опосередковано, без прямої реконструкції кризової ситуації. Однією з таких практик є казкотерапія, у якій художній текст стає способом інтерпретації особистого досвіду з використанням системи символів, метафор і сюжетних моделей.

Казка створює особливий символічний простір, у якому дитина може вільно моделювати власний світ, проєктувати переживання на вигаданих персонажів, шукати ресурси для подолання труднощів і вибудовувати власну історію внутрішнього розвитку. Символічна природа казкового наративу забезпечує безпечну дистанцію між реальним досвідом і його художнім переосмисленням, що сприяє рефлексії, розвитку уяви, мовлення, емоційного інтелекту та творчого мислення.

Водночас казка є одним із найстійкіших носіїв культурної пам'яті. Вона акумулює морально-етичні цінності, архетипні образи, історичний досвід народу та моделі соціальної взаємодії, які передаються від покоління до покоління. У міжкультурному середовищі казкотерапія виходить за межі суто психолого-педагогічної технології, перетворюючись на культурну практику, що поєднує творчу діяльність та комунікацію.

Науковий інтерес до казкотерапії сформувався на перетині психології, педагогіки, літературознавства, культурології та психолінгвістики. Теоретичні засади використання казки як засобу особистісного розвитку й символічного осмислення життєвого досвіду закладено у працях Б. Беттельгейма [1] та Д. Бретт [2], які кваліфікують казковий сюжет як універсальний механізм роботи з внутрішніми переживаннями дитини. У сучасних українських дослідженнях М. Мушкевич [3], Л. Магдисюк [4], О. Василевська [5], І. Шестопал [6] та інші автори обґрунтовують казкотерапію як ефективну психолого-педагогічну практику розвитку особистості, формування емоційної стійкості та корекції поведінкових моделей. Праці Л. Калмикової, Н. Харченко та І. Мисан [7; 8], А. Досенко та

Л. Юлдашевої [9] присвячені можливостям використання казкотерапії в роботі з дітьми, які переживають кризові життєві обставини, М. Пашинська акцентує увагу на значенні казкотерапії для розвитку мовлення, творчості та ментального благополуччя дітей [10].

Узагальнення сучасних досліджень дає підстави виокремити кілька основних напрямів наукового осмислення казкотерапії: як психологічної практики; як педагогічного засобу розвитку особистості; як способу символічного й наративного опрацювання життєвого досвіду; як носія культурної пам'яті; як інструменту розвитку мовлення, творчості та комунікативної компетентності. Попри значний теоретичний доробок у сфері казкотерапії, недостатньо дослідженим залишається її застосування як мультимодальної міжкультурної практики, що поєднує створення авторського тексту, його художню візуалізацію, презентацію, переклад та театралізацію в єдиному культурно-освітньому просторі.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та описі моделі застосування казкотерапії в міжкультурному середовищі на основі реалізації мистецько-освітнього проєкту.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження:

- 1) Уточнити зміст казкотерапії як наративної та культурної практики;
- 2) Схарактеризувати особливості реалізації міжкультурного казкотерапевтичного проєкту та його основні етапи;
- 3) Обґрунтувати модель казкотерапевтичної взаємодії в міжкультурному середовищі;
- 4) Визначити можливості практичного застосування запропонованої моделі в культурно-освітній діяльності.

Гіпотеза дослідження. Інтеграція словесної творчості, художньої візуалізації, комунікативної взаємодії та театральної інтерпретації розширює терапевтичний, культурно-освітній і комунікативний потенціал дитячої казки, сприяє творчому самовираженню, підтриманню мовно-культурної ідентичності та розвитку міжкультурного діалогу.

Методологічну основу дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних гуманітарних методів. Описовий метод використано для характеристики структури та змісту творчо-освітнього проєкту. Нарати-

вний аналіз дав змогу простежити особливості побудови авторських казкових історій, способи організації сюжету, функціонування художніх образів і моделей розвитку персонажів. За допомогою інтерпретаційного аналізу осмислено символічний зміст казкових наративів та їхнє культурне значення. Культурологічний аналіз застосовано для виявлення національно-культурних образів, ціннісних орієнтирів і механізмів репрезентації української культурної традиції в дитячій творчості.

Педагогічне спостереження використано під час проведення тренінгових занять і творчих сесій для фіксації особливостей взаємодії учасників, їхньої комунікативної активності, способів творчого самовираження та включення в групову роботу. Реалізацію проекту розглянуто як *кейс-стаді*, що уможливило здійснення комплексного аналізу конкретної культурно-освітньої практики в її природному середовищі.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичні засади казкотерапії як наративної практики. Казкотерапія належить до міждисциплінарних практик, що поєднують психологічний, педагогічний, культурологічний і літературознавчий. Її ефективність ґрунтована на особливостях функціонування художнього наративу як універсальної форми осмислення людського досвіду. Сучасна казкотерапія сприяє інтерпретації життєвих ситуацій, символічного моделюванню внутрішніх переживань і творчому конструюванню нових сенсів.

У центрі казкотерапевтичного процесу перебуває механізм ідентифікації з героєм. Під час читання, слухання або створення казкової історії дитина зіставляє себе з персонажем, який переживає подібні труднощі, сумніви чи емоції. Герой стає своєрідною моделлю внутрішнього світу автора, а його шлях – символічним відображенням особистого досвіду. Завдяки цьому дитина отримує можливість безпечно осмислювати власні переживання, не висловлюючи їх безпосередньо.

Ідентифікація тісно пов'язана з механізмом психологічної дистанції. На відміну від прямої розповіді про себе, казковий сюжет переносить емоційно значущі події у художній простір. Страх, невпевненість, самотність чи втра-

та постають не як особистий досвід дитини, а як випробування казкового героя. Така символічна дистанція істотно знижує внутрішню напругу й робить можливим обговорення складних тем без ризику повторного емоційного перевантаження.

Важливу роль у цьому процесі відіграє проєкція. Власні переживання, прагнення, конфлікти чи очікування переносяться на систему художніх образів. Герої, чарівні помічники, простір подорожі, перешкоди або фантастичні істоти виконують функцію символічних репрезентацій внутрішнього досвіду. Завдяки такій проєкції дитина часто виражає ті почуття, які не може чи не хоче чітко сформулювати у звичайному спілкуванні.

Особливістю казкового наративу є його висока метафоричність. Складні емоційні стани набувають зрозумілої образної форми: темний ліс символізує невизначеність, буря – внутрішню тривогу, дорога – життєвий шлях, чарівний помічник – ресурс підтримки, а дім – безпеку, родину та відчуття належності. Завдяки метафоризації навіть складний досвід стає доступним для осмислення без прямої фіксації на кризовій ситуації.

Практично кожен терапевтичний казку вибудовують за моделлю випробування. Герой стикається з перешкодами, переживає сумніви, втрачає звичні орієнтири, однак поступово знаходить ресурси для подолання труднощів. Така сюжетна логіка має важливе педагогічне й культурне значення, оскільки демонструє природність життєвих випробувань і можливість конструктивного подолання їх.

Кульмінацією казкового сюжету стає трансформація героя. Наприкінці історії персонаж досягає поставленої мети й змінюється внутрішньо: набуває нового досвіду, впевненості, відповідальності чи здатності самостійно ухвалювати рішення. Саме ця трансформація формує позитивну перспективу розвитку подій і підтримує віру у власні можливості. Для дитини вона стає моделлю особистісного зростання, що не заперечує існування труднощів, а демонструє можливість їх подолання.

Важливим когнітивним механізмом казкотерапії є рефреймінг – зміна способу інтерпретації життєвої ситуації. Казковий сюжет не усуває проблему, але пропонує інший спосіб її осмислення. Подія, яку спочатку сприймають виключно як небезпеку або втрату, поступово

набуває нового значення, що відкриває можливості для розвитку, навчання чи пошуку внутрішніх ресурсів. Так відбувається переосмислення досвіду без його заперечення.

Важливим моментом казкотерапії є легалізація емоцій. Художній простір казки створює атмосферу, у якій страх, сум, тривога, образа, розчарування чи невпевненість визнаються природними людськими переживаннями. Обговорюючи емоції персонажів або наділяючи ними власного героя, дитина поступово вчиться усвідомлювати, називати й приймати власний емоційний стан.

Казковий сюжет водночас моделює різні копінг-стратегії. Герої звертаються по допомогу, об'єднуються з іншими персонажами, шукають нові рішення, навчаються долати труднощі завдяки наполегливості, взаємопідтримці, знанням або творчості. Такі моделі поведінки не нав'язуються безпосередньо, а завоюються природно через розвиток сюжету й емоційне співпереживання.

У сукупності ці механізми забезпечують наративну структурування досвіду. Якщо кризові події нерідко сприймаються як хаотичний набір окремих переживань, то казка впорядковує їх у логічну історію з початком, розвитком, кульмінацією та завершенням. Саме побудова зв'язного наративу дає можливість не лише творчо осмислити власний досвід, а й інтегрувати його в особисту історію без втрати відчуття цілісності.

Культурно-ідентифікаційний потенціал казки. Однією з найважливіших особливостей казкотерапії є її нерозривний зв'язок із культурним простором, у якому формується особистість дитини. Якщо психологічний аспект казкотерапії спрямований передусім на осмислення індивідуального досвіду, то культурний вимір забезпечує збереження колективної пам'яті, системи цінностей і відчуття належності до певної спільноти. Тож терапевтичний потенціал казки не обмежується емоційною підтримкою, а реалізується також завдяки залученню дитини до власної культурної традиції.

Казка належить до універсальних форм культурної пам'яті. Упродовж століть вона акумулювала моральний досвід суспільства, архетипні уявлення про світ, моделі людських взаємин і способи подолання життєвих труднощів. На відміну від багатьох інших літера-

турних жанрів, казковий сюжет не лише розповідає історію, а й передає систему культурних сенсів, що формують світогляд наступних поколінь. Вона належить до механізмів культурної тягlosti, забезпечує безперервність духовної традиції навіть за умов суспільних криз, вимушеної міграції чи тривалого перебування поза межами рідної країни.

Особливого значення набуває аксіологічний потенціал казки. Художній конфлікт майже завжди виникає навколо універсальних моральних категорій: добра і зла, відповідальності й байдужості, чесності й підступності, милосердя й жорстокості, взаємодопомоги та егоїзму. У процесі сприйняття або створення казки дитина не отримує готових моральних настанов, а самостійно проживає їх через сюжет і поведінку персонажів. Така форма засвоєння морально-етичних цінностей є значно природнішою, ніж пряме повчання, оскільки ґрунтується на емоційному співпереживанні та особистісній інтерпретації.

Вагому роль у терапевтичному потенціалі казки відіграють архетипні образи, які забезпечують універсальність її сприйняття. Герой, мудрий наставник, чарівний помічник, дорога, випробування, дім, ліс, світло, темрява, повернення, віднайдення власної сили належать до найдавніших символічних моделей людської культури. Архетипність робить казковий сюжет зрозумілим незалежно від віку чи життєвого досвіду, адже дитина інтуїтивно розпізнає в цих образах базові моделі людського існування. Водночас кожна національна культура наповнює універсальні архетипи власним змістом, створюючи систему образів, що відображає історичний досвід конкретного народу.

У цьому контексті особливого значення набувають національні культурні образи. Для української казкової традиції такими символами є дім як простір безпеки й родинної єдності, дорога як шлях випробування й дорослішання, родина як джерело підтримки, захисник як уособлення сили й відповідальності, мудрий помічник як символ довіри та взаємодопомоги. Ці образи формують культурний код, за допомогою якого дитина осмислює власне місце у світі.

В умовах проживання в іншомовному середовищі культурно-ідентифікаційна функція казки істотно посилюється. Для дітей, які тимчасово перебувають за межами України, каз-

ковий текст стає простором, де природно функціює українська мова, зберігаються національні символи, традиційні цінності та знайома система образів. Тому створення й обговорення казок українською мовою є не лише творчою діяльністю, а й важливим чинником підтримання мовної компетентності та культурної самоідентифікації.

Не менш важливим є те, що в міжкультурному середовищі казка виконує функцію культурного посередника. Залишаючись глибоко національною за своїм змістом, вона водночас використовує універсальну мову художніх образів, зрозумілу представникам різних культур. Завдяки цьому дитяча авторська казка стає способом самовираження, засобом міжкультурної комунікації, вона відкриває можливість для знайомства з українською культурою завдяки особистій історії її автора. На відміну від готових фольклорних чи літературних текстів, дитяча авторська казка має додатковий культуротворчий потенціал. Дитина не лише відтворює вже відомі символи, а й переосмислює їх відповідно до власного досвіду, поєднуючи традиційні культурні образи із сучасними життєвими реаліями. У цьому процесі формується особистісно значуща культурна пам'ять, коли успадковані символи стають частиною індивідуальної історії.

Зауважимо, що сучасна казкотерапія дедалі частіше виходить за межі тексту як єдиної форми творчого вираження. Ілюстрування авторських історій, їх усна презентація, обговорення, переклад іншими мовами та театральне втілення перетворюють казку на комплексний культурний продукт, у якому поєднуються література, образотворче мистецтво, комунікація та перформативні практики. Така інтеграція різних видів творчої діяльності забезпечує збереження культурної пам'яті не лише через зміст твору, а й через процес його колективного створення, осмислення та представлення іншим.

Матеріал і методи практичного дослідження. Емпіричною основою дослідження став міжнародний творчо-освітній проєкт «Intercultural Fairy Tale Therapy Project for Youth from Ukraine and Austria», реалізований у місті Відень (Австрія) з 6 до 26 червня 2026 року в межах грантової програми Culture Moves Europe, що фінансується Європейським Союзом та реалізується Goethe-Institut. Парт-

нером у проведенні досліджень став Center of Ukrainian Researchers in Austria (Zentrum Ukrainischer Forscher:innen).

Учасниками проєкту були українські діти та підлітки, які проживають в Австрії під тимчасовим захистом. Програма спрямована на створення безпечного творчого простору, у якому художня діяльність поєднувалася зі збереженням української мовно-культурної ідентичності, розвитком комунікативних навичок і міжкультурної взаємодії.

Матеріал дослідження сформували результати практичної реалізації проєкту, зокрема авторські казки, створені учасниками під час творчих занять, дитячі ілюстрації до власних історій, переклади казок німецькою мовою, театральна інтерпретація однієї з авторських казок, матеріали творчих тренінгів, професійного мінісеминару. Загалом у межах проєкту було створено 22 авторські казки, які стали основним матеріалом для подальшого наукового узагальнення.

Особливістю дослідження є те, що його предметом виступає не окремий художній текст, а комплексна творча діяльність, яка охоплює процес написання казки, її візуалізацію, усне представлення, міжмовний переклад і сценічне втілення. Така багаторівнева організація роботи дала можливість розглядати казкотерапію як цілісну міжкультурну культурно-освітню практику.

Зауважимо, що автори свідомо віддавали перевагу культурно-освітній та наративній практиці, а отримані результати інтерпретували крізь призму аналізу творчої діяльності, культурної комунікації та процесів художнього самовираження. Такий підхід дає змогу зосередити увагу на культурному, педагогічному та комунікативному потенціалі дитячої авторської казки в міжкультурному середовищі.

Етапи реалізації міжкультурного казкотерапевтичного проєкту. Казкотерапія перетворилася на багатоступеневий процес створення індивідуального наративу.

Перший етап мав організаційно-методичний характер і був спрямований на створення безпечного творчого середовища. Особлива увага приділялася адаптації методики до міжкультурного контексту та вікових особливостей учасників. Творчі вправи підібрані з урахуванням того, щоб кожна дитина могла

працювати у власному темпі, вільно обирати сюжетні рішення та художні образи без нав'язування готових моделей інтерпретації. Принцип добровільності, відкритості та поваги до індивідуального досвіду став одним із визначальних методологічних положень реалізації проєкту.

Центральним став наративно-творчий етап. Робота розпочиналася з пошуку власного внутрішнього ресурсу, який учасники символічно визначали як образ «внутрішнього супергероя». Це дало змогу зосередити увагу особистісних можливостях, сильних сторонах і внутрішньому потенціалі дитини.

Подальше конструювання казкового сюжету відбувалося відповідно до класичної моделі наративного розвитку: створення героя, визначення його мети, виникнення перешкоди, поява помічника, проходження випробувань і досягнення внутрішньої трансформації. Водночас ця структура не була жорстким алгоритмом, а виконувала функцію композиційної опори, що допомагала дітям послідовно вибудовувати власний текст. Авторські казки демонстрували значне жанрове й сюжетне розмаїття, однак більшість із них зберігала характерну для казкового наративу модель руху від труднощів до їх конструктивного подолання.

Діти не переказували відомі народні чи літературні сюжети, а створювали власні історії. Це активізувало творчу уяву, мовленнєву діяльність і рефлексію, перетворювало учасників із читачів на авторів культурного тексту. Авторська позиція забезпечувала можливість індивідуального осмислення життєвого досвіду з використанням художньої форми.

Наступним став аналітико-рефлексивний етап, який передбачав презентацію створених казок і їх подальше обговорення. Аналіз дитячих казок засвідчив повторюваність окремих тематичних домінант, серед яких особливе місце посідали образи дому, родини, дружби, взаємодопомоги, безпеки, надії, майбутнього, дороги та повернення. Їхня частотність свідчить про значущість саме цих культурних концептів у процесі творчого осмислення навколишнього світу.

Важливе місце в реалізації проєкту посів візуально-інтерпретаційний етап, під час якого учасники створювали ілюстрації до власних казок. Малюнок є важливою формою худож-

ньої інтерпретації тексту. Обираючи центральний епізод, героя або символ своєї історії, дитина фактично визначала смисловий центр твору й переводила вербальний наратив у візуальний образ. Подальше пояснення власного художнього задуму сприяло розвитку зв'язного мовлення, рефлексивних умінь і комунікативної компетентності.

Наступний етап характеризувався розширенням творчої взаємодії за межі авторського тексту. Створені казки були перекладені німецькою мовою за участю українських підлітків, які проживають в Австрії. Така форма співпраці перетворила переклад із суто мовної процедури на міжкультурну практику, спрямовану на популяризацію української дитячої творчості та налагодження культурного діалогу. Водночас підготовка двомовної збірки надала авторським текстам нового соціокультурного статусу, трансформувавши їх із навчальних робіт у повноцінний культурний продукт.

Логічним продовженням роботи стала театральна інтерпретація однієї з авторських казок. Перехід від письмового тексту до сценічного втілення засвідчив можливість функціонування дитячої історії в різних художніх формах. Театралізація сприяла розвитку комунікативних навичок, колективної взаємодії, творчої ініціативи та дала змогу учасникам по-новому осмислити власний текст через сценічну дію.

Рисунок 1 – Мультиmodalна модель казкотерапії

На основі результатів дослідження розроблено алгоритм реалізації мультиmodalної казкотерапії, який охоплює дванадцять взаємопов'язаних етапів.

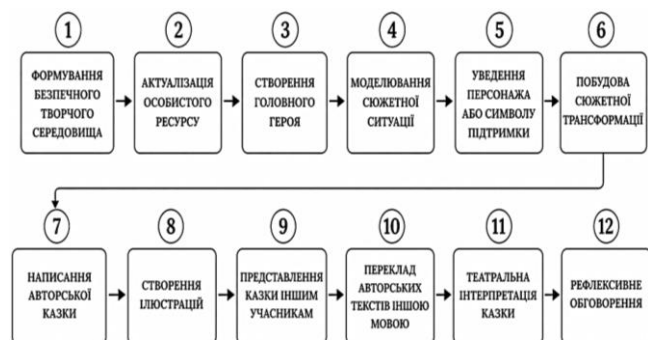

Рисунок 2 – Алгоритм реалізації мультимодальної казкотерапії

Послідовність запропонованих етапів не є жорстко регламентованою. Залежно від віку учасників, тривалості проекту, освітніх завдань і культурного контексту окремі компоненти можуть розширюватися, поєднуватися або реалізовуватися самостійно. Водночас збереження логіки переходу від авторського тексту до його візуальної, комунікативної, міжкультурної та перформативної інтерпретації забезпечує цілісність мультимодальної моделі та створює основу для її використання в різних форматах культурно-освітньої діяльності.

Реалізація проекту засвідчила потенціал авторської казки як засобу творчого самовираження. Учасники отримали можливість не лише створити власний художній текст, а й представити індивідуальне бачення світу завдяки системі образів, сюжетів і символів. Особистий досвід набував художньої форми, залишаючись у межах творчого простору.

Отже, практична реалізація проекту засвідчила, що сучасна казкотерапія може функціювати як комплексна міжкультурна практика, у якій написання авторської казки, її художня візуалізація, усна презентація, переклад і театральне втілення формують єдиний творчий процес.

Функції мультимодальної казкотерапії в міжкультурному середовищі. Казкотерапія виконує низку функцій:

а) Психоемоційна функція пов'язана із символічним осмисленням індивідуального досвіду. Художній наратив переносить переживання у площину образів і сюжетів, створюючи необхідну символічну дистанцію між автором і змістом історії, а отже, впливає на емоції дитини, допомагає пережити страх, біль, втрати;

б) Когнітивно-творча функція. Створення авторської казки передбачає побудову цілісного сюжету, добір художніх образів, розвиток персонажів, визначення причинно-наслідкових зв'язків між подіями, що активізує творче мислення, уяву, мовленнєву діяльність і наративну компетентність;

в) Культурно-ідентифікаційна функція. У процесі створення авторських казок діти звертаються до української мови, національно маркованих символів, традиційних образів і морально-етичних цінностей, що підтримує зв'язок із культурною пам'яттю та власною культурною традицією. Особливого значення ця функція набуває в іншомовному середовищі, де творча діяльність стає одним із природних способів збереження мовної компетентності та культурної самоідентифікації.

г) Комунікативно-міжкультурна функція виходить за межі індивідуальної творчості. Презентація авторських казок, їх колективне обговорення, художнє ілюстрування, переклад іншою мовою та сценічне втілення формують багаторівневий простір взаємодії між учасниками. Особливого значення набуває перекладацька практика, завдяки якій авторські тексти входять до іншого мовно-культурного контексту, не втрачаючи власної національної специфіки.

Запропонована мультимодальна модель казкотерапії може бути використана в діяльності закладів освіти, центрів позашкільної освіти, культурно-мистецьких установ, бібліотек, громадських організацій, молодіжних центрів, а також у реалізації міжнародних культурно-освітніх проектів, спрямованих на підтримку дітей, які проживають у міжкультурному середовищі. Універсальність моделі зумовлена її відкритістю до різних вікових груп, можливістю адаптації до конкретного соціокультурного контексту та інтеграцією кількох видів творчої діяльності в межах єдиного освітнього процесу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження засвідчило, що казкотерапію доцільно розглядати не лише як психолого-педагогічну технологію, а як міждисциплінарну наративну та культурну практику, що інтегрує літературну творчість, художню діяльність, комунікацію та міжкультурну взаємодію. Її потенціал виявляється

завдяки символічному осмисленню індивідуального досвіду, активізації творчого самовираження, підтриманню мовної компетентності, актуалізації культурної пам'яті та залученню дітей до спільного культурного простору.

В умовах вимушеного переміщення й перебування в іншомовному середовищі казкотерапія набуває багатофункціонального характеру. Вона поєднує психоемоційну, наративну, творчо-розвивальну, мовленнєву, культурно-ідентифікаційну та комунікативно-міжкультурну функції, сприяє збереженню української мовно-культурної традиції, розвитку творчої активності та формуванню простору культурного діалогу.

Висунута гіпотеза знайшла підтвердження на рівні якісного кейс-дослідження. Інтеграція

словесної творчості, художньої візуалізації, комунікативної взаємодії, міжмовного перекладу та театрального відтворення сприяла розширенню культурно-освітнього потенціалу казкотерапії, підтриманню української мовно-культурної ідентичності та розвитку міжкультурної комунікації.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з комплексним аналізом створеного корпусу авторських дитячих казок, зокрема в лінгвістичному, наратологічному, психолінгвістичному та культурологічному аспектах, а також із розширенням практики застосування мультимодальної моделі в міжнародних культурно-освітніх проєктах і дослідженням її функціонування в різних соціокультурних контекстах.

REFERENCES

1. Bettelheim, B. (2010). *The Uses of Enchantment (National Book Award Winner): The Meaning and Importance of Fairy Tales*. Knopf Doubleday Publishing Group.
2. Brett, D., & Stella, H. (1988). *Annie Stories: A Special Kind of Storytelling*. Workman Publishing Company.
3. Mushkevych, M. (2019). *Kazkotterapiya yak metod psikhologichnogo suprovodu simey iz problemnoy ditiny* [Fairy tale therapy as a method of psychological support for families with a child with special needs]. *Psychological Prospects Journal*, 33, 205–220. doi: [10.29038/2227-1376-2019-33-205-220](https://doi.org/10.29038/2227-1376-2019-33-205-220) (in Ukrainian).
4. Magdysyuk, L. I., Fedorenko, R. P., & Zameluk, M. I. (2024). *Tekhnologii kazkotterapii u praktitsi psikhologichnogo konsultuvannya ditey ta doroslykh* [Fairy-tale therapy techniques in the practice of psychological counselling for children and adults]. Luts'k: Vezha-Druk (in Ukrainian).
5. Vasilevska, O. I. (2015). *Kazkotterapiya u konteksti zdiisnennya psikhologichnogo suprovodu v zakladakh osvity* [Fairy-tale therapy in the context of providing psychological support in educational institutions]. In S. B. Kuzikova & I. M. Shcherbakova, *Current Issues in Modern Psychology* (pp. 192-196). Sumy: A. S. Makarenko State Pedagogical University of Sumy Publishing House (in Ukrainian).
6. Shestopal, I. (2020). *Kazkotterapiya yak yefektivnii metod roboty psikhoterapevta z ditmi* [Fairy-tale therapy as an effective method of working for a psychotherapist with children]. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University Psychology Series*, 1, 143–147. doi: [10.25264/2415-7384-2020-10-143-147](https://doi.org/10.25264/2415-7384-2020-10-143-147) (in Ukrainian).
7. Kalmykova, L., Kharchenko, N., & Mysan, I. (2024). *Podolannya psikhotravmivnykh staniv u ditey iz tymchasovo peremishchenikh simey v umovakh viini* [Overcoming Psycho-Traumatic Conditions in Children from Temporarily Displaced Families in War Conditions]. *Pedagogical Innovations Ideas Realities Perspectives*, 90–99. doi: [10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-90-99](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-90-99) (in Ukrainian).
8. Lutsenko, I. O., Bogush, A. M., Kalmykova, L. O., Kuzmenko, V. U., Povooznyiuk, S. I., & Reypolska, O. D. (2018). *Psikhologo-pedagogichnii suprovod vikhovannya i rozvitku ditey doshkilnogo viku z rodin uchashchiv ATU i vnutrishno peremishchenikh osib: kontseptsiya, metodika, tekhnologii: navchalno-metodichnii posibnik* [Psychological and pedagogical support for the upbringing and development of pre-school children from families of ATU participants and internally displaced persons:

- concept, methodology, techniques: a teaching and learning guide]. Kyiv: Publishing House of the National Pedagogical University named after M. P. Dragomanov (in Ukrainian).
9. Dosenko, A. K. & Yuldasheva, L. P. (2026). [Fairy-tale therapy as a form of resistance to psychological burnout \(on the example of the project "Tales of the world: culture out of time" at Vernadsky Taurida National University\)](#). Publishing House "Baltija Publishing".
10. Pashynska, M. (2026). *Kazka yak instrument formuvannya mentalnogo zdorov'ya doshkilnykiv* [Fairy tales as a tool for fostering mental health in pre-school children]. In O.O. Maksimova, M.A. Fedorova, *Innovative Processes in Pre-school Education: Theory, Practice, Prospects: a collection of academic papers* (pp. 105-108). Zhytomyr: Ivan Franko State University of Zhytomyr (in Ukrainian).